

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ЛЬВІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВНУТРІШНІХ СПРАВ**

ЗАТВЕРДЖУЮ

Голова приймальної комісії
Львівського державного
університету внутрішніх справ
полковник поліції

Р. І. Благута

29 2019

ПРОГРАМА

**з комплексного екзамену з фахових дисциплін
(психологія особистості, психологічне консультування,
психокорекція, психодіагностика)**

Львів - 2019

ЗМІСТ

I. ЦІЛЬОВА НАСТАНОВА.....	3
II. ЗМІСТОВА ЧАСТИНА.....	8
2.1. Психологія особистості.....	8
Перелік рекомендованої літератури.....	12
2.2. Психологічне консультування.....	13
Перелік рекомендованої літератури.....	14
2.3. Психокорекція.....	16
Перелік рекомендованої літератури.....	21
2.4. Психодіагностика.....	22
Перелік рекомендованої літератури.....	25
III. ПИТАННЯ ДО ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ.....	26

I. ЦІЛЬОВА НАСТАНОВА

Вступне випробування проводиться з метою визначення рівня теоретичної та методичної підготовленості вступників для вступу за освітнім ступенем «магістр» спеціальності 053 «Психологія».

Завданням вступного випробування є:

- **перевірка й оцінка теоретичних знань;**
- **перевірка й оцінка практичних навичок і вмінь;**
- **перевірка й оцінка професійної підготовленості вступників;**
- **виховання у вступників відповідальності за результати своєї**

особистої праці.

Вступне випробування сприяє активізації навчально-пізнавальної діяльності вступників, підвищенню ефективності засвоєння ними навчальних програм з професійної підготовки.

*Вступаючи до Львівського державного університету внутрішніх справ за освітнім ступенем «магістр» спеціальності 053 «Психологія», вступники повинні **ЗНАТИ:***

а) на ознайомчо-орієнтованому рівні:

1. Основні напрями, школи і концепції сучасної психології, сучасної психокорекції.
2. Сучасний стан, напрям розвитку та проблеми сучасної психодіагностики, психокорекції, психологічного консультування, основ психологічної практики.
3. Історичні аспекти розвитку основних напрямів психодіагностики.
4. Нормативні вимоги до психодіагностичних методик та до психодіагноста.
5. Методи психодіагностики, психологічного консультування, психокорекції.
6. Класифікації психодіагностичних процедур і психодіагностичних ситуацій.
7. Психометричні основи психодіагностики.
8. Характерні особливості психодіагностики окремих психологічних характеристик.
9. Специфіку психодіагностики в різних сферах суспільної практики.
10. Сутність і функції психокорекційної діяльності.
11. Етичні норми психокорекційної діяльності та відповідальність психолога.
12. Ненормативний і ненормальний хід процесу психокорекції.
13. Загальні проблеми та мета психологічного консультування.
14. Теорію особистості та практику консультування.
15. Структуру процесу консультування.
16. Поняття, особливості та функції переносу та конрпереносу.
17. Особливості сеттінгу.

18. Визначення та доцільність інтерпретації.
19. Типи клієнтів практичного психолога.
20. Особливості професійної деформації та емоційного вигорання.

б) на понятійно-аналітичному рівні:

1. Особливості прояву і протікання психічних процесів.
2. Формування і прояв психічних властивостей людини.
3. Механізми розвитку психіки.
4. Зміст і значення кожної психологічної підструктури особистості в її житті й діяльності людини.
5. Сутність психічної норми і відхилення від неї.
6. Психологічні механізми контролю і планування поведінки особистістю.
7. Сутність, основи та етапи розвитку конкурентноспроможної особистості в сучасному суспільстві.
8. Сутність, зміст і причини відмінностей у різних підходах до психічних явищ.
9. Особливості у постановці мети психокорекції у відповідності до певної психологічної парадигми.
10. Особливості психокорекційного процесу в залежності від позиції психолога.
11. Вимоги до ресурсів, особистої та професійної готовності психолога при застосуванні певного методу.
12. Особливості у постановці мети психокорекції у відповідності до певної психологічної парадигми.
13. Особливості психокорекційного процесу в залежності від позиції психолога.
14. Вимоги до ресурсів, особистої та професійної готовності психолога при застосуванні певного методу.
15. Поняття ролі та місця консультанта в консультуванні.
16. Етичні принципи в психологічному консультуванні.
17. Сутність і зміст надання психологічної допомоги.
18. Особливості прояву симптоматики.
19. Психічну сутність рівнів розвитку особистості: її особливості та відмінності.
20. Покази та протипокази при наданні психологічної допомоги.
21. Фази структурного інтерв'ю О. Кернберга.

в) на продуктивно-синтетичному рівні:

1. Механізми психічного відображення.
2. Механізми емоцій і почуттів, їх вираження.
3. Засоби розвитку психіки.
4. Сутність психічного, його трансформацію.
5. Зміст психічних властивостей людини.
6. Потребнісно-мотиваційну сферу людини.

7. Механізми і засоби психічної регуляції особистості.
8. Ознаки психологічного здоров'я особистості.
9. Базові припущення про механізми впливу, котрі лежать в основі кожного методу в рамках кожного підходу.
10. Регулятивні, спонукальні, проєктивні та об'єктиваційно-розоб'єктиваційні психічні механізми в процесі кожної техніки психокорекції.
11. Механізми емоцій і почуттів, їх вираження у процесі використання кожного методу.
12. Механізми і засоби психічної регуляції особистості та її психічного захисту.
13. Процедури та техніки консультування.
14. Ідентифікацію альтернатив консультування.
15. Планування консультування.
16. Терапевтичний клімат та його фізичні компоненти.
17. Структуру консультативного простору та часу консультування.
18. Емоційні компоненти терапевтичного клімату.
19. Механізми складання діагностичних інтерв'ю.
20. Обумовленість діагностичної процедури.
21. Зміст психологічного альянсу.
22. Сутність «терапевтичного розщеплення Его».
23. Доцільність постановки діагнозу.
24. Причини опору та негативних реакцій клієнта в процесі надання психологічної допомоги.

*Вступаючи до Львівського державного університету внутрішніх справ за освітнім ступенем «магістр» спеціальності 053 «Психологія», вступники повинні **ВМІТИ**:*

а) на предметно-практичному рівні:

1. Розрізняти різні психічні явища і факти.
2. Підбирати відповідні методики й тести для оцінки тих чи інших психічних явищ у житті людини, її властивостей і станів.
3. Проводити дослідження репрезентативності тестових норм, надійності та валідності психодіагностичної методики.
4. Самостійно проводити психодіагностику рис особистості, здібностей, мотивації, міжособистісних стосунків, структури індивідуальної свідомості та самосвідомості, цілісних проявів психіки в єдності свідомого й несвідомого.
5. Організовувати та проводити психодіагностику в профорієнтаційній роботі, в закладах, у консультаційній роботі.
6. Оцінювати особливості психічних пізнавальних процесів, психічних властивостей, станів особистості, її здібностей.
7. Розробляти психічні заходи щодо розвитку в особистості психічних пізнавальних процесів.
8. Виявляти емоційні властивості та мотивацію людини.

9. Формувати волю та вольові якості особистості.
10. Визначити конкретні психічні стани людини.
11. Розробляти та застосовувати механізми соціалізації, психічної регуляції і психічного захисту особистості.
12. Здійснювати психологічний аналіз діяльності та психокорекційної діяльності, зокрема.
13. Виявляти девіантну поведінку і різні форми депривації.
14. Оцінювати ступінь психічного здоров'я й тип кризи особистості, розробляти заходи щодо покращення й подолання кризи.
15. Визначати засоби формування гармонії особистості, її психічної стійкості та високого саногенного потенціалу.
16. Розробляти заходи щодо здійснення особистістю самоуправління і саморегулювання.
17. Орієнтуватися в загальних проблемах психологічного консультування та структурі процесу консультування.
18. Усвідомити мету психологічного консультування.
19. Вміти поєднувати теорію особистості та практику консультування.
20. Розрізняти різні типи клієнтів та підбирати адекватні до них стратегії надання психологічної допомоги.
21. Використовувати механізми правильної побудови діагностичних інтерв'ю.
22. Підбирати відповідні техніки в залежності від конкретних завдань.
23. Оцінювати особливості переносу, контрпереносу та інтерпретації.
24. Відслідковувати сигнали клієнта та використовувати ознаки доброго слухача.

б) на предметно-розумовому рівні:

1. Аналізувати психічні явища і процеси, встановлювати причинно-наслідкові зв'язки між ними, виявляти їх тенденції, шляхи розвитку.
2. Знаходити адекватні засоби впливу на людську психіку з метою зміни тих чи інших психічних явищ та утворень.
3. Виявляти чинники розвитку психіки.
4. Встановлювати зв'язки між формами поведінки (реакціями) людини і її емоціями.
5. Розуміти вольові процеси, особливості розвитку різних здібностей у залежності від умов.
6. Встановлювати причинно-наслідкові зв'язки між цілями і мотивами особистості, процесом соціалізації, ступенем розвитку особистості, її конкурентноспроможністю і фактами девіантної поведінки, депривації та порушеного психічного здоров'я.
7. Аналізувати різні аспекти соціалізації, психічної регуляції і психічного захисту особистості.
8. Розуміти механізми регуляції психомоторних дій.
9. Усвідомити роль, місце й етичні принципи консультанта, визначити його систему цінностей.

10. Аналізувати умови сетінгу.
11. Знаходити адекватні засоби впливу на людську психіку з метою зміни тих чи інших психічних явищ та утворень.
12. Розуміти стратегії побудови «Психологічного альянсу».

в) на знаково-практичному рівні:

1. «Читати» психодіагностичні методи, методикки і тести.
2. Фіксувати психічні явища і факти за допомогою різних засобів.
3. «Читати» поведінку, свідомі та підсвідомі процеси, які мають місце, та суть психологічної проблеми під час практичної психокорекційної роботи.
4. Фіксувати психічні явища і факти за допомогою різних засобів.
5. Знаходити адекватні методи для конкретного клієнта, конкретної проблеми і конкретного психолога.
6. Передбачати та відчувати можливий розвиток подій та небезпеки.
7. Відчувати міру своєї та чужої компетенції, й орієнтуватись до кого переадресувати клієнта при необхідності зміни спеціаліста.
8. Визначати структуру процесу консультування та визначати проблемні моменти у цьому процесі.
9. Визначати цілі психологічного консультування відносно яких будуть сплановані дії в цьому процесі.
10. «Читати» симптоматику клієнта.
11. Фіксувати психічні явища і факти за допомогою різних засобів.

Бути ознайомленим:

1. З новими теоретичними та методичними розробками в психодіагностиці та психокорекції, психологічній практиці.
2. З особливостями дослідження психічних процесів, станів і властивостей особистості, її різних рівнів психіки – свідомого, підсвідомого, свідомого і надсвідомого, а також поведінки й діяльності.
3. З особливостями діагностування та корекції психічних процесів, станів і властивостей особистості.
4. З методами, які використовують представники різних шкіл та напрямків психокорекції.
5. З перевагами, недоліками і сферою застосування кожного методу та техніки.
6. З поняттям, принципами, цілями, структурою психологічного консультування.

II. ЗМІСТОВА ЧАСТИНА

2.1. Психологія особистості

Тема 1. Особистість як психічне явище

Психологія особистості як галузь науки, що вивчає закономірності становлення і розвитку особистості як суб'єкта життєтворчості. Сутність особистості з позицій різних теоретичних уявлень.

Особистість у психоаналізі, трансперсональній психології, біхевіоризмі. Особистість у когнітивній та гуманістичній психології. Жіночі теорії особистості. Факторні теорії особистості. Теорії особистості В. Райха, Дж. Келлі, Г. Саллівана, К. Левіна, Р. Мей, А. Бандури, Дж. Роттера. Особистість у радянській та українській психології.

Особистість як ансамбль несвідомих ірраціональних потягів (З. Фройд). Особистість як функція результату психосоціальних криз (Е. Еріксон). Особистість як певний набір поведінкових реакцій (Б. Скіннер). Особистість як властивий кожному індивіду унікальний спосіб усвідомлення досвіду (Д. Келлі). Особистість як суб'єкт соціальних стосунків і свідомої діяльності, системна якість індивіда, що формується у спільній діяльності і спілкуванні (Л. Виготський, О. Леонтьєв, С. Рубінштейн, А. Петровський та ін.). Особистість як конкретна людина, яка належить до певного суспільства й соціальної групи; усвідомлює своє ставлення до навколишнього середовища, народу і до самої себе; займається певною діяльністю; вирізняється своєрідними особливостями поведінки й діяльності; володіє тільки їй притаманною системою психічних і соціопсихічних властивостей та якостей.

Земний шлях особистості та її буття як сукупність життєвих процесів: функціонування, саморегуляція, самоуправління, розвиток, адаптація. Адекватне функціонування і дисфункціонування особистості. Самоуправління і саморегулювання. Деретуляція. Вплив розвитку і динаміки особистості, процесу адаптації і деадаптації на її гармонію. Вплив самореалізації на гармонію особистості.

Виміри людського життя: суспільне, духовне, політичне, професійне, громадське, сімейне, економічне, особисте або індивідуальне. Основні аспекти буття: *фізичний (предметний), вітальний, соціальний, духовний*.

Поняття гармонії особистості. Дисгармонія особистості. Складові гармонії особистості. Інтегрованість особистості. Фізичний (предметний), вітальний (біологічний), соціальний та духовний аспект буття особистості. Внутрішній і зовнішній простори особистості. Благополуччя в психологічній площині. Психічна стійкість особистості і гармонія. Гармонія взаємин особистості, її сенс життя, духовність і свобода. Інтеракційні почуття особистості. Духовне буття особистості. Сенс життя в контексті внутрішньої свободи. Віра і система цінностей особистості та їх вплив на її гармонію.

Рух особистості в соціальному просторі та часі. Спрямованість особистості як властивість, що становить собою систему взаємопов'язаних внутрішніх спонукань, які спрямовують та орієнтують її життєвий шлях у соціальному

просторі й часі. Рух як наслідок психічних чинників – потреб і мотивації. Мотивація, мотивування, полімотивованість мети, зовнішня і внутрішня мотивація. Види, ієрархія і зміна мотивів у соціальному просторі та часі. Психологічні чинники спонукання особистості до активності і руху.

Тема 2. Вплив самосвідомості на здійснення особистості

Психологічна сутність самосвідомості. Взаємозв'язок свідомості і самосвідомості. Структура самосвідомості: пізнавальний, емоційний, вольовий компоненти. Самосвідомість і здійснення особистості. Механізми самосвідомості: ідентифікація, рефлексія, емпатія, децентрація.

«Я-концепція» як виявлення самосвідомості. Самооцінка і рівень домагань як центральні характеристики самосвідомості. Види самооцінки і рівня домагань. Формула Джеймса.

Самоповага і комплекс меншовартості. Вплив самооцінки особистості на її самоповагу і формування комплексів.

Самореалізація особистості. Розвиток самосвідомості та її вплив на самореалізацію особистості.

Тема 3. Психологічний захист особистості в процесі її соціалізації

Поняття «психологічного захисту». Основні функції «психологічного захисту». Різновиди психологічного захисту: витіснення, заперечення реальності, деперсоналізація, раціоналізація, проекція, ідентифікація, компенсація, сублімація і регресія.

Особистість як об'єкт впливу зовнішнього психічного. Використання особистістю психологічного захисту в ході її соціалізації. Психологічний захист і збереження суб'єктом душевної рівноваги.

Психологічний захист і соціалізація особистості як явища. Сутність соціалізації. Соціалізація як процес і результат засвоєння та активного відтворення індивідом соціального досвіду (знань, цінностей, соціальної компетентності). Механізми соціалізації. Соціалізація через стихійний вплив на особистість різних обставин життя в суспільстві та в умовах виховання (цілеспрямованого формування особистості). Соціалізація як культурна трансмісія. Види культурної трансмісії: вертикальна, горизонтальна, непряма. Соціалізація і роль самої людини в освоєнні культурних норм, засвоєнні навичок і вмінь, необхідних для успішної соціальної адаптації. Розуміння соціалізації у різних наукових школах. Особливості та механізми соціалізації особистості. Особливості соціалізації в різні вікові періоди життя. Етапи соціалізації. Соціалізація та депривація.

Вплив процесу соціалізації особистості на формування її психологічного захисту. Чинники формування психологічного захисту особистості в ході її соціалізації.

Тема 4. Поведінка особистості

Поведінка особистості як цілісна активність людини, спрямована на задоволення біологічних, фізіологічних, психологічних і соціальних потреб.

Етапи поведінки як цілісного акту: формування потреби, розвиток мотивації, розвиток вегетативних реакцій, ухвалення рішення, формування програми дій, здійснення цієї програми й досягнення результату.

Форми поведінки особистості в суспільстві: конструктивна, деструктивна (девіантна, ризикована, асоціальна, агресивна тощо).

Вплив соціального статусу, соціальної ролі й соціальних норм на поведінку особистості в суспільстві. Регуляція поведінки особистості соціальними нормами. Побудова поведінкового акту особистістю в залежності від її соціального статусу, соціальної ролі й соціальних норм.

Ціннісно-нормативна система особистості. Соціальні норми як засіб орієнтації, поведінки особистості.

Проблема класифікації цінностей. Вплив ціннісно-нормативної системи особистості на поведінку. Групові норми як один з регуляторів поведінки особистості. Установки, стереотипи та імідж особистості як засоби регуляції її поведінки.

Цілеспрямована та залежна поведінка людини. Психологічні механізми цілеспрямованої поведінки.

Теоретичні підходи до аналізу структури регуляції дії. Вплив мети на поведінковий акт і зворотний зв'язок.

Залежна поведінка особистості. Хімічна залежність особистості та її вплив на поведінку. Односпрямована (акцентурована) активність як психічні залежності. Інтеракційна залежність та її характеристика.

Самоуправління і саморегулювання особистості. Людина як система, яка сама себе регулює. Саморегуляція і зворотний зв'язок. Потоки зворотних зв'язків: позитивний, негативний. Діагностичні й оціночно-афективні наслідки позитивного і негативного зворотного зв'язку. Величина саморегулятивних зусиль. Контроль і планування поведінки. Теоретичні підходи до аналізу структури регуляції дії. Теорія функціональної системи. Плани і структура поведінки. Теорія чотирьох стадій дії або модель Рубікона. Теорія мотиваційного контролю Ханленда. Основні структурні блоки контролю дії. Іntenціональні процеси та ефективність дії. Оцінні процеси (зворотний зв'язок) та ефективність наступної дії. Вчинок як результат планування і контролю поведінки. Психологічні особливості планування особистістю своєї поведінки.

Сутність і значення самоуправління і саморегулювання для гармонії особистості.

Особливості, механізми і методи самоуправління і саморегулювання особистості.

Тема 5. Психічне здоров'я

Розуміння психічного здоров'я особистості. Складові психічного здоров'я: пізнавальна, емоційно-почуттєва, волюва, мотиваційна, фізична, соціопсихічна (матеріальна, соціальна, духовна). Залежність психічного здоров'я людини від особистісних і суспільних чинників.

Реальне зовнішнє середовище та кола його впливу. Суспільні чинники, які негативно впливають на психічне здоров'я громадян. Напрями, форми і методи підтримування високого рівня психічного здоров'я громадян.

Психічне здоров'я особистості та його критерії.

Тема 6. Психічна стійкість особистості

Психічна стійкість як явище і властивість особистості. Роль і значення психічної стійкості в житті особистості. Психічна стійкість як властивість особистості, окремими аспектами якої є стійкість, урівноваженість, опірність.

Фактори психічної стійкості: фактори соціального середовища, особистісні фактори. Віра, упевненість – невпевненість, активність і опірність та їхній зв'язок з психічною стійкістю особистості. Вплив активності на психологічну стійкість.

Психічна стійкість особистості та чинники її руйнування.

Механізми і методи підтримування особистістю своєї психічної стійкості.

Підтримування психічної стійкості засобами саморегуляції. Роль мотивації та емоцій у механізмі забезпечення психічної стійкості. Психічна стійкість особистості в різних умовах. Механізм саморегуляції особистістю своєї психічної стійкості.

Тема 7. Саногенний потенціал особистості

Розуміння саногенного потенціалу особистості. Саногенний потенціал особистості, його активізація і саморегулювання.

Благополуччя як позитивний саногенний потенціал особистості. Активізація саногенного потенціалу особистості у важких життєвих ситуаціях. Саногенний потенціал як протидія залежній поведінці особистості. Складові саногенного потенціалу. Використання саногенного потенціалу для подолання психологічних залежностей.

Тема 8. Кризи особистості в сучасному суспільстві

Поняття кризи особистості та їх класифікація. Криза як стан і явище. Кризи психічного розвитку особистості. Вікові кризи особистості. Кризи невротичного характеру. Професійні кризи особистості. Критично-сміслові кризи особистості. Життєві кризи особистості. Поверхова, поглиблена і глибинна криза. Критичні події в житті особистості. Модальність критичних подій. Нормальні та аномальні (регресивні) кризи. Переживання й думки під час криз. Суїцид як вихід із кризи. Ставлення до кризової ситуації. Стратегії розв'язання життєвої кризи. Конструктивні й деструктивні стратегії. Два типи особистості, які протилежним чином сприймають кризову ситуацію. Психологічні наслідки криз у житті й діяльності особистості. Втрата смислу і

розвиток. Кризи особистості в молодому віці та їх особливості. Кризи особистості в зрілому віці та характер їх вираження.

Тема 9. Розвиток і формування особистості в сучасному суспільстві

Підходи і теорії розвитку особистості. Проблеми розвитку особистості. Особистість як саморозвивальна система. Розвиток як прогрес і регрес. Розвиток особистості як зміна її психологічної організації та накопичення психоенергетичного потенціалу. Особистість як суб'єкт свого власного розвитку. Розвиток як формування особистості. Значення пізнавальних процесів, емоцій, почуттів, волі та мотивації в розвитку особистості. Розвиток особистості в діяльності та спілкуванні. Формування особистості як виховання і самовиховання. Психологічні передумови деформації особистості. Шляхи і засоби розвитку особистості.

Тема 10. Розвиток конкурентноспроможної особистості в сучасному суспільстві

Поняття конкурентноспроможної особистості. Конкурентноспроможність та її психологічна характеристика. Психологічні основи розвитку інтегральних характеристик конкурентноспроможної особистості.

Досвід. Характер. Спрямованість особистості в соціальному просторі й часі. Компетентність особистості. Емоційна гнучкість особистості. Творче мислення та уява. Поведінкова гнучкість. Інтелектуальна гнучкість. Етапи розвитку конкурентноспроможної особистості та їхня характеристика: підготовка, усвідомлення, переоцінка, дії. Шляхи і засоби розвитку конкурентноспроможної особистості.

Перелік рекомендованої літератури

1. Абульханова К. А. Время личности и время жизни / К. А. Абульханова, Т. Н. Березина. – СПб.: Алетейя, 2001. – 304 с.
2. Афтанас Л.°И. Эмоциональное пространство человека: психофизиологический анализ / Л.°И. Афтанас. – Новосибирск: СО РАМН, 2000. – 126 с.
3. Горелова Г. Г. Кризисы личности и педагогическая професи / Г.Г.°Горелова. – М.: Московский психолого-социальный институт. – 2004. – 235 с.
4. Ермаков В. А. Психология личности / В. А. Ермаков – М.: Московский государственный университет экономики, статистики и информатики, 2008. – 282 с.
5. Забродин Ю. М. Психология личности и управление человеческими ресурсами / Ю. М.°Забродин. – М.: Финстатинформ, 2002. – 360 с.
6. Загальна психологія: Навч. посіб. 3-14 / [Скрипченко О. В., Долинська Л. В., Огороднійчук З. В. та ін.]. – К.: А.Г.Н., 2002.– 367 с.
7. Капрара Дж. Психология личности / Дж.°Капрара, Д.°Сервон. – СПб.: Питер, 2003. – 640 с.

8. Копець Л. Психологія особистості / Л.°Копець – К.: Києво-Могилянська академія, 2007. – 394 с.
 9. Максименко С.Д. Загальна психологія: Підруч. для студ. вищ. навч. закладів / [під заг. ред. акад. С.Д. Максименка]. – К.: Форум, 2000. – 567 с.
 10. Мельник С. Н. Психология личности / С.°Н.°Мельник. – Владивосток: ТИДОТ ДВГУ, 2004. – 96 с.
 11. Психология и педагогика. В 3 ч. Часть 1. Психология личности // [под. ред. Истомина О. А., Павловского В. В.]. – М.: Эксмо, 2007. – 347 с.
 12. Психология личности и сущности человека. Парадигмы, проекции, практики / [А. Б. Орлов]. – М.: Издательство: Академия, 2002. – 272 с.
 13. Психологія: навч. посіб. / [О. В. Винославська, О. А. Бреусенко-Кузнєцов, В. Л. Зливков та ін.; за наук. ред. О. В. Винославської]. – Київ: Фірма «ІНКОС», 2005. – 189 с.
 14. Равен Дж. Компетентность в современном обществе. Выявление, развитие и реализация / Дж. Равен. – М., 2002. – 745 с.
 15. Старовойтенко Е. Б. Психология личности в парадигме жизненных отношений / Е. Б. Старовойтенко. – М.: Букс плюс, 2002. – 256 с.
 16. Столяренко О. Б. Психологія особистості. Навч. посіб. / О. Б. Столяренко. – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 280 с.
 17. Талайко С. В. Психология личности: курс лекций / С. В.°Талайко. – М.: Академия, 2008. – 130 с.
 18. Трофімов Ю. Л. Психологія: підручник / [під ред. Ю. Л. Трофімова]. – К.: Либідь, 2001. – 598 с.
- Хьелл Л. Теории личности / Л.°Хьелл, Д.°Зиглер. – СПб.: Питер Пресс, 2006. – 607 с.

2.2. Психологічне консультування

Тема 1. Специфіка психологічного консультування

Психологічне консультування: визначення, відмінність психологічного консультування від інших видів психологічної допомоги. Підготовка консультанта. Особистісні якості консультанта.

Тема 2. Психологічна консультація як організаційна структура

Вимоги до приміщення та інтер'єру консультативного центру. Обов'язки консультанта та взаємодія спеціалістів в середині психологічної консультації. Взаємодія психолога зі спеціалістами суміжних професій (педагоги, лікарі, соціальні працівники, представники правоохоронних органів).

Тема 3. Структура психологічного консультування

Етапи психологічного консультування. Специфіка підготовки спеціаліста до зустрічі з клієнтом. Умови ефективності консультативного процесу.

Тема 4. Процедури і техніки психологічного консультування

Етап перший. Початок роботи. Етап другий. Збір інформації. Етап третій. Стратегічний.

Тема 5. Особливості психодіагностики у процесі консультування

Специфіка застосування тестів в рамках психологічного консультування. Критерії підбору тестового матеріалу.

Тема 6. Особливості психодіагностики в рамках психологічного консультування

Блок тестів для психодіагностичного дослідження (вимірювання рівня тривожності; виявлення стійких внутрішніх станів особистості; вимірювання рівня астенизації; шкала зниженого настрою – субдепресії (ШЗНС); виявлення рівня агресивності; визначення рівня суб'єктивного контролю).

Тема 7. Основні психотерапевтичні напрями в психологічному консультуванні

Психодинамічний напрям. Когнітивно-поведінковий напрям. Гуманістичний напрям.

Тема 8. Теоретичні концепції структури особистості в консультативному процесі

Особливості формування психологічної проблеми в свідомості суб'єкта. Теорії особистості в консультативній практиці. Новий погляд на зміст і структуру особистості.

Тема 9. Вплив в практиці психологічного консультування

Процес впливу: визначення, класифікація, види. Невербальні способи взаємодії. Прямий і непрямий вплив.

Тема 10. Методи ведення психологічної сесії

Розмовні методи психологічного впливу. Метафоротерапія в консультуванні. Індивідуальна робота зі снами.

Тема 11. Окремі випадки в психологічному консультуванні

Консультування батьків з проблем дітей і підлітків. Сімейне консультування з проблем дітей і підлітків. Проблеми подружжя в психологічному консультуванні.

Перелік рекомендованої літератури

1. Айви А. Психологическое консультирование и психотерапия. Методы теории и техники: практическое руководство/ А.°Айви, М.°Айви, Л.°Саймен-Даунинг. – М., 2000 – 487 с.
2. Варга А. Я. Системная семейная психотерапия. Краткий лекционный курс / А. Я.°Варга. – СПб., 2001.– 673 с.
3. Венгер А. Л. Психологическое консультирование и диагностика.

Практическое руководство / А. Л. Венгер. – Часть 1. – 4-е изд. – М.: Генезис, 2007. – 160 с.

4. Возрастно-психологический подход в консультировании детей и подростков / [Г. В. Бурменская, Е. И. Захарова, О. А. Карабанова и др.] – М., 2002. – 329 с.

5. Зварич І. М. Психоконсультавання старшокласників, схильних до правопорушень: навч.-метод. посібник / І. М. Зварич, В. Г. Панок, Я. В. Чаплак, Н. В. Гаркавенко, Я. С. Мудрий, І. І. Солійчук. – Чернівці: Чернівецький нац. університет, 2011. – 264 с.

6. Колесникова Г. И. Психологический практикум по консультированию: учеб. пособие / Г. И. Колесникова, Е. С. Берковченко, А. В. Волочай. – Ростов н/Д : Феникс, 2007. – 318 с.

7. Кочюнас Р. Психологическое консультирование и групповая психотерапия / Р. Кочюнас. – 5-е изд. – М.: Академический Проект: Гаудеамус, 2005. – 464 с. – (Серия «Gaudeamus»).

8. Меновщиков В. Ю. Введение в психологическое консультирование / В. Ю. Меновщиков. – М.: Смысл, 2000. – 829 с.

9. Панок В. Г. Психоконсультативні стратегії діяльності практичного психолога системи освіти: навч.-метод. посібник / В. Г. Панок, Я. В. Чаплак, Д. Д. Романовська; [за наук. редакцією В. Г. Панка]. / Видання 2-е, репринтне. – Чернівці, 2011. – 232 с.

10. Панок В. Г. Психологічне консультавання: теорія та практика: навч.-метод. посібник / В. Г. Панок, І. М. Зварич, Я. В. Чаплак, О. М. Чернописький. – Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2011. – 272 с.

11. Райгородский Д. Я. Практическая психодиагностика. Методики та тесты. Учебное пособие / Д. Я. Райгородский. – Самара : Издательский Дом «БАХРАХ-М», 2000. – 672 с.

12. Цимбалюк І. М. Психологічне консультавання та корекція. – Навч. посібн. Модульно-рейтинговий курс / І. М. Цимбалюк. – 2-ге вид., випр. і доп. – К.: ВД «Професіонал», 2007. – 544 с.

13. Чаплак Я. В. Формування готовності майбутніх психологів до консультативної взаємодії зі старшокласниками, схильними до правопорушень: монографія / Я. В. Чаплак, Н. В. Гаркавенко, І. І. Солійчук. – Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2011. – 232 с.

14. Чаплак Я. В. Основи психологічного консультавання: навч.-метод. посібник / Я. В. Чаплак, О. М. Чернописький. – Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2011. – 248 с.

15. Шнейдер Л. Б. Психологическое консультирование. Учебное пособие для студентов высших учебных заведений. Серия «Серебряная сова» / Л. Б. Шнейдер, Г. В. Вольнова, М. Н. Зыкова. – М.: Ижица, 2002. – 244 с.

2.3. Психокорекція

Тема 1. Вступ до предмету психокорекції

Місце психокорекції серед інших психологічних дисциплін. Основні підходи до визначення суті поняття психокорекція. Сутність першого підходу до визначення поняття «психокорекція» та відмежування його від поняття «психотерапія»: перший підхід – за Р. С. Немовим – психотерапією називають систему медико-психологічних засобів, вживаних *лікарем* для лікування різних захворювань, *психокорекція* – сукупність психологічних прийомів, використовуваних *психологом* для виправлення недоліків психології або поведінки психічно здорової людини. Сутність другого підходу до визначення поняття психотерапія: термін «психотерапія» є міжнародним і в багатьох країнах світу однозначно використовується по відношенню до методів роботи, здійснюваною професійними психологами, а відрізняються ці види діяльності за тривалістю та глибиною впливу. Специфічні риси, функції та види психологічної корекції. Основні етапи розвитку психологічної корекції та загально визнані етичні та теоретичні засади, котрі сформувався в результаті дискусії між представниками різних психологічних шкіл та прихильниками різних видів психокорекції. Мета і задачі психокорекційної роботи. Способи оцінки ефективності психокорекції та чинники, що її визначають.

Компоненти психологічної готовності спеціаліста, котрий проводить психокорекцію: *теоретичний компонент* – знання теоретичних основ корекційної роботи, способів корекції тощо; *практичний компонент* – володіння конкретними методами і методиками корекції; *особистісна готовність* – психологічна опрацьованість психологом власних проблем в тих сферах, які він буде коректувати у клієнта.

Основні принципи практичної психології: принцип єдності діагностики і корекції, нормативності розвитку, «згори до низу», «знизу угору», системності, діяльнісний. Моделі корекції: *загальна, типова, індивідуальна*. Чотири основні блоки: діагностичний, настановний, корекційний, блок оцінки ефективності корекційних дій. Основні вимоги до складання психокорекційної програми. Принципи складання психокорекційних програм: системності корекційних, профілактичних і розвиваючих задач; єдності корекції і діагностики, пріоритетності корекції каузального типу; діяльнісний; обліку віково-психологічних і індивідуальних особливостей клієнта; комплексності методів психологічного дії; активного залучення найближчого соціального оточення до участі в коректувальній програмі; опори на різні рівні організації психічних процесів; програмованого навчання; зростання складності; обліку об'єму і ступеня різноманітності матеріалу; обліку емоційної складності матеріалу. Основні складові психокорекції.

Історія розвитку вчення про гіпноз та навіювання. Нейродинамічна теорія гіпнозу І. Павлова, психоаналітичний погляд на гіпноз. Суть навіювання. Опосередковане навіювання. Навіювання в стані свідомості. Гіпнусугестія. Методика та техніка гіпнотизування. Лікувальне навіювання в гіпнозі. Глибина гіпнозу: легкий гіпноз (сонливість), середній (гіпотоксія)

глибокий гіпноз (сонамбулізм). Покази та протипоказидо застосування гіпносугестивної корекції. Плацеботерепія. Суть самонавіювання. Мимовільне самонавіювання. Прогресивна м'язева релаксація Джекобсона. Аутогенне тренування Шульца.

Тема 2. Психодинамічний напрям психокорекції

Поняття «психодинамічний напрям» та історія його запровадження. Теорія структури особистості за З. Фройдом. Поняття принципу задоволення та принципу реальності та їх використання у психокорекції. Три види страху за З. Фройдом: невротичний, реалістичний, моральний. Стадії психосексуального розвитку за З. Фройдом: оральна, анальна, фалічна, латентна, геніальна. Поняття фіксації та регресії. Обставини, котрі призводять до проблем у психосексуальному розвитку.

Динаміка зміни технічних процедур у класичному психоаналізі: катарсис-відреагування, ліквідація амнезії, переведення підсвідомих конфліктів на свідомий рівень, укріплення сили Его. Динаміка змін в теорії терапевтичного процесу: катарсис як звільнення від істеричного симптому, метод вільних асоціацій як абсолютно достатній заміник гіпнозу та навіювання, здатність розуміти структуру та значення сновачень як інтерпретація символів, теорія спротиву, теорія переносу та контр переносу.

Попереднє інтерв'ю та екстраординарна ситуація. Психологічна подія: продукування матеріалу, прояснення, інтерпретація, детальне опрацювання. Робочий альянс. Продукування матеріалу: вільні асоціації, спротив, реакції переносу. Суть спротиву та способи його впливу на психоаналітичну ситуацію. Види спротиву. Аналізування матеріалу пацієнта: інтерпретація, конфронтація, прояснення, аналіз сновидінь та помилкових дій.

Тема 3. Неофройдиські методи психокорекції

Основні положення концепції А. Адлера: суб'єктивне сприйняття дійсності, цілісність і доцільність, комплекс неповноцінності і компенсація, індивідуальність, телеологія вигадки, соціальне особове відчуття, соціально-орієнтована поведінка, когнітивні соціально-орієнтовані припущення. Мета індивідуальної аналітичної психокорекції А. Адлера. Вимоги до пацієнта та позиція психолога. Техніки індивідуальної аналітичної психокорекції: встановлення правильних стосунків, аналіз особової динаміки, опитувальник сімейного сузір'я, набір питань «найперші спогади», аналіз сновидіння, пріоритети, підведення підсумків, антисугестія (парадоксальна інтенція), дія «Якби...», постановка цілей і ухвалення зобов'язань, з лови себе, «натиснення кнопки», «уникнення плаксивчика».

Основні положення концепції К. Юнга: структура особистості за К. Юнгом, періоди життєвого циклу. Поняття колективного підсвідомого, архетипу, комплексу, самості, індивідуації. Особливості роботи з символами і трактування сновидінь у юнгіанській психокорекції. Зона ілюзій за К.Віннікотом. Використання психотерапевтичної метафори та особливості роботи з казками в сучасному юнгіанстві.

Поняття базального конфлікту та способи його вирішення за К. Хорні. Техніка аналізу особистості та самоаналізу в характерологічній психокорекції. Теорія пренатального та трансперсонального рівнів структури особистості за С. Грофом. Основні етапи транс персональної психокорекції. ЛСД- терепія та голотропне дихання. Структура особистості, за Берном: три стани «Я», або «его-станів»; «Батько», «Дитина», «Дорослий». Події, що відбуваються між людьми в спілкуванні: «гра», «прогладжування і удари». Основні поняття трансактного аналізу: трансакція, «здирництво», «заборони та ранні рішення», «життєвий сценарій», «психологічна позиція або основна життєва установка». Складові трансактного аналізу. Мета та задачі трансактного аналізу, вимоги до клієнта, позиція психолога.

Тема 4. Когнітивно-поведінковий напрям психокорекції

Три основні тенденції: класичне обумовлення І. П. Павлова, оперантне обумовлення Б.Скіннера і мультимодальне програмування. Основні поняття поведінкового підходу: обумовлення, генералізація, «згасання», контробумовлення, ефект часткового підкріплення., сформовані емоційні реакції, реакції уникання, конфлікт, надлишкова поведінка Характерні особливості, задачі та мета поведінкової психокорекції. Вимоги до клієнта і позиція психолога в поведінковому напрямі.

Особливості когнітивної психокорекції. Напрямки когнітивного підходу: когнітивно-аналітичний та когнітивно-поведінковий. Основні поняття когнітивно-аналітичної школи: пастки, ділеми, перешкоди. Етапи роботи з клієнтом в поведінковій психокорекції. Суть техніки поведінкового експерименту та методу «фіксованої ролі».

Теоретична база раціонально-емотивної психокорекції А. Елліса: дескриптивні когніції, оціночні когніції, «кодекс невротика». «АВС-теорія» особистості А. Елліса. Етапи і основні техніки психокорекції А. Елліса.

Теоретичні основи когнітивного підходу до психокорекції А. Бека. теорія когнітивних спотворень за А. Беком: персоналізація, дихотомічне мислення, вибіркоче абстрагування, свавільні висновки, надгенералізація, катастрофізація. Етапи та поведінкові правила когнітивної психокорекції за А. Беком.

Теоретичні засади, мета, позиція психолога та вимоги до клієнта у реальній психокорекції У. Глассера. Сім кроків спільної з клієнтом роботи за У. Глассером.

Тема 5. Гуманістична школа психології

Засадничі постулати гуманістичного напрямку психології: людина в найвищій мірі свідоме створіння, постійний рух в напрямку особистісного зростання, активність в побудові власного життя, свобода вибору. Теоретичні відмінності феноменологічного підходу: роль суб'єктивної здатності осягати дійсність у визначенні зовнішньої поведінки людини, відповідальність особи перед собою за відповідність власній природі, природній рух до більшої диференціації, автономності, та зрілості, тенденція до самореалізації. Особливості теоретичного обґрунтування екзистенційної психокорекції:

поняття «екзистенційної межі», необхідність виходу за власні межі як непереможна потреба особи та шлях до особистого зростання і вирішення актуальних проблем, терпіння «болю» або «перебування на межі» як шлях до самоусвідомлення, «втеча» як причина психологічних проблем.

Основні поняття клієнт-центрованого підходу К. Роджерса: поле досвіду, замість, «Я-реальне», «Я-ідеальне», тенденція до самоактуалізації, емпатія, турбота, конгруентність, психологічний клімат. Чотири необхідні елементи створення психологічного клімату: безумовне прийняття, емпатія, автентичність, утримання від інтерпретації. Ознаки правильного ходу психокорекційного процесу в роджеріанстві. Основні техніки клієнтцентрованого підходу: вербалізація та відображення емоцій.

Теоретичні засади та основні поняття логотерапії В. Франкла: свобода волі, тяга до змісту, зміст життя, концентрація на собі самому. Мета, задачі логотерапії та основні її положення. Методи логотерапії: дереклексія та парадоксальна інтенція.

Теоретичні допущення екзистенційної філософії. Основні поняття екзистенційної психології: діалог, досвід, переживання, автентичність, самоактуалізація, цінність, буття в світі, життєвий світ, подія. Задачі психолога і вимоги до клієнта в екзистенційній психокорекції. Підходи до вирішення проблем в межах екзистенційної школи: культивування свободи відповідальності, допомога у відкритті чи створенні змісту, унікальність та ідентичність, робота з тривогою.

Тема 6. Методи, які використовуються в сучасній психологічній корекції

Характерна особливість гри та базові припущення про двоплановість гри, на яке спирається ігрова психокорекція. Основні психологічні механізми корекційної дії гри. Принципи та види ігротерапії. Особливості окремих видів ігрової психокорекції: психоаналітична, клієнтцентрована, відреагування, побудови стосунків, примітивна. Вітчизняна школа ігротерапії. Обладнання ігрової кімнати. Вимоги до ігротерапевта.

Загальна характеристика методу артотерапії. Види арттерапії. Метод психодрами: опис, мета і задачі. Основні терміни психодрами: протагоніст, режисер, допоміжне «Я», «теле». Поняття сцени та її організація. Особливості форм та видів психодрами: центрована на протагоністі, центрована на темі, спрямована на групу, центрована на групі. Основні фази психодрами. Методики психодрами. Суть музикотерапії. Особливості американської та шведської шкіл музикотерапії. Активна та рецептивна музикотерапія. Особливості проведення музикотерапії з дітьми. Теоретичне обґрунтування можливості використання малюнку як методу психокорекції. Класичні теми для малювання при психокорекції. Методики психокорекції: вільне, комунікативне, спільне, доповнюючі малювання. Способи роботи з готовими малюнками та їх інтерпретації. Основні етапи корекційного процесу з використанням малювання. Мета і задачі танцювальної психокорекції. Етапи танцювальної психокорекції та роль керівника. Суть психогімнастики та структура заняття.

Особливості підготовчої, пантомімічної та завершальної стадії психогімнастичного заняття.

Методика бібліотерапії та бібліотерапевтична рецептура. Специфічні та неспецифічні психокорекційні процеси при бібліотерапії. Аналіз жанрів літератури з точки зору їх використання в бібліотерапії. Суть казкотерапії та можливості роботи з казкою. Основні прийоми роботи з казкою в психокорекції. Теоретичне обґрунтування можливості використання лялькотерапії. Види ляльок і типи керування ляльками.

Тема 7. Історія зміни наукової парадигми щодо психокорекції

Критика класичного психоаналізу З. Фрейда в 20-30-х роках. Історичні передумови виникнення групової психокорекції. Групова психокорекція як перша тенденція відходу від класичної психоаналітичної процедури: перші відступники від класичної психоаналітичної процедури – Л. Вендер, П. Шилдер, Т. Барроу; історичні обставини, котрі посприяли масовому впровадженню групової психокорекції; гештальтгрупи як вершина першої хвилі модернізації психокорекційних уявлень.

Сімейна терапія – наступна революція у поглядах на психокорекцію: уявлення про сім'ю як причину людських нещасть; бунт проти психіатрії та медичинської моделі мислення в психологічній практиці; харизматичність лідерів сімейної терапії. Жіночий проект в межах сімейної психокорекції. Причини спаду інтересу до сімейної психокорекції. Сучасні тенденції в науковому психокорекційному полі за Р. Фіцджеральдом.

Революція 70-80-х в психотерапевтичному світогляді: три деструктивні професійні установки психотерапевтів класичної парадигми і суть професійних установок, котрі їм протиставляються адептами ідей «нової хвилі». Дві течії в межах психокорекції «нової хвилі». Зміст поняття «позитивна психокорекція». Короткотривала психокорекція: теоретичне підґрунтя, запозичене з методу психологічного впливу М. Еріксона; ідеї щодо проведення психокорекції запроваджені працівниками Інституту психічних досліджень в Поло Альто. Ідеї, запозичені в міланської та стратегічної школи сімейної психотерапії. Характерні ознаки всіх напрямків психокорекції «нової хвилі». Варіант короткотривалої позитивної психокорекції Т. Ахоли і Б. Фурмана: основні постулати терапії спрямованої на результат (SFT), пошук ресурсів у майбутньому, процедура, супервізія привселюдності.

Тема 8. Групова психокорекція

Специфіка групової психокорекції. Порівняльна характеристика мети і задач індивідуальної та групової психокорекції: в пізнавальній сфері, в емоційній сфері, в поведінковій сфері. Механізми корекційного впливу. Стандартна процедура групової психокорекції та фактори, що впливають на її ефективність: універсальність, прийняття, альтруїзм, відреагування, саморозкриття, зворотній зв'язок, інсайт, корекційний емоційний досвід, перевірка нової поведінки, надання інформації та навчіння спостереженню. Особливості комплектування групи: основні принципи, віковий та статевий

склад групи, професійний склад групи, розмір групи, частота та тривалість зустрічей. Поняття групової динаміки, згуртованості групи та групового напруження. Фази розвитку групи: орієнтація та залежність, конфлікт і протест, розвиток зв'язків та співробітництво, цілеспрямована діяльність. Задачі та норми групи. Групові ролі. Керівництво групою: основні задачі групового психолога, основні ролі групового керівника за С. Кратохвілом, стилі керівництва групою, етичні вимоги до керівництва групою, типові помилки керівника, поняття ко-тренерства та супервізії.

Перелік рекомендованої літератури

1. Ахола Т. Краткосрочная позитивная психотерапия (Терапия фокусированная на решении) / Т. Ахола, Б. Фурман ; [пер. с англ. Ялов А. М. Краткосрочная позитивная психотерапия. Методическое пособие.]. – СПб: Изво «Речь», 2000. – 220 с.
2. Гингер С. Гештальт: искусство контакта: психотерапевтические технологии / [пер. с англ.]. – М.: Академический Проект; Культура, 2009. – 191 с.
3. Гингер С. Практическое пособие для психотерапевтов. Тексты трансперсональной психологии / С. Гингер, А. Гингер ; [пер с фр. Л. Гинар]. – М.: Академический Проект; Фонд «Мир», 2010. – 217 с.
4. Гроф С. Путешествие в поисках себя / [пер с англ.]. – Второе издание – М.: Институт трансперсональной психологии, Издательство Института психотерапии, 2001. – 336 с.
5. Зубалий Н. П. Основы психотерапии: Учеб. пособие / Н. П. Зубалий, А. М. Левочкина. – К.: МАУП, 2001. – 160 с.
6. Кузікова С. Б. Теорія і практика вікової психокорекції: Навч. посібник / С. Б. Кузікова. – Суми: ВТД «Універсальна книга», 2006. – 384 с.
7. Мак-Вильямс Н. Психодинамическая диагностика: понимание структуры личности в клиническом процессе. Библиотека психологи и психотерапии / Пер. с англ. – М: Независимая фирма «Класс», 2011. – 480 с.
8. Михайлов Б. В. Психотерапия: Учебник для врачей-интернов высших медицинских учебных заведений III-IV уровней аккредитации / Б. В. Михайлов, С. И. Табачников, И. С. Витенко, В. В. Чугунов. – Х.: Око, 2002 – 768 с.
9. Николс М. Семейная терапия. Концепции и методы / М. Николс, Р. Шварц; [пер. с англ. О. Очкур, А. Шишко]. – М.: Изд-во Эксмо, 2004. – 960 с.
10. Норбеков М. С. Опыт дурака, или ключ к прозрению. Как избавиться от очков / М. С. Норбеков. – СПб.: – ИД «ВЕСЬ», 2002. – 316 с.
11. Осипова А. А. Общая психокоррекция: Учебное пособие для студентов вузов / А. А. Осипова. – М.: ТЦ «Сфера», 2001 – 512 с.
12. Перлз Ф. Практика гештальттерапии / Ф. Перлз. – М.: Институт Общегуманитарных Исследований, 2001 – 480 с. – (Концепции психотерапии. Выпуск 1.

13. Пріц А. Груповий психоаналіз: Теорія. Техніка. Застосування / А. Пріц, Е. Викуаль; [перекл. Г. Котовські; наук. ред. С. Грабовська і Г. Католик]. – Львів: Астролябія, 2006. – 312 с.
14. Фицджеральд Р. Эклектическая психотерапия / Р. Фицджеральд. – СПб.: Питер, 2001. – 912 с. (Практикум по психотерапии).
15. Фрейд А. Детский психоанализ / А.°Фрейд. – СПб.: Питер, 2004. – 477 с.
16. Хорни К. Самоанализ. Психология женщины. Новые пути в психоанализе / К.°Хорни.– СПб.: Питер, 2002. – 480 с. – (Мастера психологии).
17. Чепмен А. Проблемно-ориентированная психотерапия / А.°Чепмен, М.°Чепмен-Сантана. – СПб.: Питер, 2001.– 430 с.
18. Ялом И. Теория и практика групповой психотерапии / И.°Ялом – СПб.: Издательство «Питер», 2000 – 640 с.
19. Яценко Т. С. Основи глибинної психокорекції: Феноменологія, теорія і практика: Навч. посіб. / Т. С.°Яценко. – К.: Вища шк., 2006 – 382 с.
20. Яценко Т. С. Теорія і практика групової психокорекції: Активне соціально-психологічне навчання: Навч. посіб. / Т. С.°Яценко. – К.: Вища шк., 2004. – 679 с.

2.4. Психодіагностика

Тема 1. Предмет психодіагностики та її зв'язок з іншими науками

Риса особистості як психологічна категорія. Психодіагностика конституційних диспозицій. Вимірювання соціально обумовлених диспозицій. Загальні та спеціальні здібності. Діагностика психомоторних здібностей. Професіоналізовані здібності та їх вимірювання. Батареї тестів для вимірювання здібностей. Оцінка загальних (інтелектуальних) здібностей. Галузі застосування тестів здібностей. Мотивація як психологічна категорія. Операційні критерії у психодіагностиці мотивації. Самосвідомість як психологічна категорія. Психодіагностика загальних та спеціальних здібностей. Психодіагностика мотивації. Психодіагностика міжособистісних стосунків. Психодіагностика індивідуальної свідомості та самосвідомості. Відпрацювання навичок психодіагностики цілісних проявів психіки. Ознайомлення з основами професійної психодіагностики. Психодіагностика аномального психічного розвитку. Психодіагностика в закладах освіти.

Тема 2. Історія розвитку психодіагностики

Витоки сучасних психологічних тестів. Тестування в роботах Ф. Гальтона, Дж. Кеттела. Проблеми істинності тестових даних. Сучасний психологічний тест. Проективний метод у психодіагностиці. Тест вербальних асоціацій К. Юнга, тест Роршаха, тематичний аперцепційний тест Г. Мюррея. Принципи проективної психології Л. Френка, Контент-аналіз у психологічних дослідженнях. Психодіагностика в груповій психокорекції. Основні форми групової корекції. Соціометрія Я. Морено.

Тема 3. Тест як психодіагностичний інструмент

Поняття про тест. Характеристика тестів. Класифікація та види тестів. Тестові методики вимірювання мотивації. Проективні методи діагностики глибинних мотиваційних утворень. Тест гумористичних фраз. Міжособистісні стосунки як психологічна проблема. Систематика методик психодіагностики міжособистісних стосунків. Методики спостереження і експертної оцінки міжособистісних стосунків. Діагностика індивідуальних властивостей, що впливають на міжособистісні стосунки. Методики дослідження суб'єктивного відображення міжособистісних стосунків. Техніка репертуарних решіток Дж. Келлі. Конструкт. Способи визначення репертуару елементів. Способи виявлення конструктів.

Тема 4. Психометричні параметри психодіагностики

Психометричні вимоги до психометричних методик. Емпіричний частотний розподіл. Параметри, що використовуються для характеристики емпіричного розподілу. Нормальний розподіл та його властивості. Перевірка гіпотези про нормальність розподілу. Генеральна сукупність і вибірка. Статистичний висновок щодо параметрів генеральної сукупності. Функційні і кореляційні залежності. Кореляційне відношення. Коефіцієнт кореляції Пірсона. Коефіцієнт рангової кореляції Спірмана. Точковий бісеріальний коефіцієнт кореляції. Коефіцієнт кореляції. Перевірка статистичної значимості вибірових коефіцієнтів кореляції. Статистичні методи оцінки надійності та валідності тесту. Статистичні методи забезпечення достовірності даних стандартизованого самозвіту.

Тема 5. Стандартизовані методи психодіагностики (тести)

Вибірка стандартизації. Тестові норми. Репрезентативність тестових норм. Надійність та валідність тестів. Надійність-стійкість цілого тесту (ретестова надійність). Надійність-узгодженість (одномоментна надійність) тесту. Надійність окремих пунктів тесту. Змістова валідність тесту. Емпірична (критеріальна) валідність. Прогностична валідність тесту. Конструктна (концептуальна) валідність тесту. Конвергентна і дискримінантна валідність тесту. Аналіз пунктів тесту за критерієм валідності. Валідність процедур стандартизованого самозвіту.

Тема 6. Психодіагностика дитячого та молодшого шкільного віку

Типові труднощі і проблеми дитини дошкільного та молодшого шкільного віку. Психодіагностограма класифікації станів немовляти. Психодіагностограма навичок, вмінь та здібностей дитини раннього віку. Психодіагностограма рівнів специфічного відставання дошкільника з мови. Психодіагностограма рівнів специфічного відставання дошкільника з математики. Діагностика готовності дошкільника до навчання в школі.

Психодіагностичні таблиці визначення типових труднощів у навчанні молодших школярів. Діагностика адаптації дитини до навчання в школі.

Тема 7. Психодіагностика підліткового та старшого шкільного віку

Типові труднощі і проблеми підлітка та учня старших класів. Психодіагностичні таблиці визначення типових труднощів когнітивної сфери особистості підлітка. Діагностика міжособистісної сфери підлітка. Психодіагностичні таблиці визначення типових труднощів дітей юнацького віку. Визначення афективної сфери юнака. Діагностика потребнісно-мотиваційної сфери юнаків. Поняття про профорієнтацію. Діагностика професійної спрямованості учнів старших класів.

Тема 8. Психодіагностика дорослого віку

Загальна психологічна характеристика особистості. Діагностика когнітивної сфери особистості дорослого. Діагностика афективної сфери особистості дорослого. Діагностика потребнісно-мотиваційної сфери особистості дорослого. Діагностика соціально-психологічної сфери особистості дорослого.

Психодіагностичні таблиці визначення труднощів психофізіологічної сфери людей похилого віку.

Тема 9. Поняття та теоретична основа проєктивних методик

Передісторія проєктивних методик в психодіагностиці. Проекція як психологічний феномен і принцип дослідження. Проективна гіпотеза та проєктивні методики. Роль стимулу в проєктивних методах. Теоретичне пояснення проєктивного підходу до діагностики особистості. Несвідоме і проєктивні методики. Проєктивні методики або «об'єктивні тести». Створення проєктивних методик.

Тема 10. Проєктивні методи психодіагностики та їх різновиди

Проєктивні методики та їх різновиди. Конститутивні проєктивні методики. Методика плями Роршаха. Конструктивні проєктивні методики. Поняття про методику Сценотест. Інтерпретативні проєктивні методики. Тематичний апперцептивний тест (ТАТ). Катартичні проєктивні методики. Поняття про психодраму. Рефрактивні проєктивні методики. Діагностика мови, голосу, почерку. Експресивні або малюнкові проєктивні методики. Тест «Дім. Дерево. Людина». Імпресивні проєктивні методики. Кольоровий тест Люшера. Адитивні проєктивні методики. Тест «Незакінчені речення».

Тема 11. Патопсиходіагностика особистості

Діагностика порушень розвитку. Особливості та задачі патопсихологічного дослідження. Методики експериментальної патопсихології. Проведення патопсихологічного дослідження і підготовка висновку. Функціональні проби і тести в патопсихології.

Тема 12. Психодіагностика курсантів навчальних закладів зі специфічними умовами навчання

Методи психодіагностики курсантів у навчальному закладі. Анкетування. Бесіда. Інтерв'ю. Спостереження. Тести на визначення інтелекту. Діагностика адаптованості курсантів до навчання у вузі. Вивчення когнітивної сфери курсантів. Вивчення афективної сфери курсантів. Діагностика міжособистісної сфери курсантів. Метод референтометрії. Діагностика типових психологічних труднощів у курсантському середовищі.

Тема 13. Психодіагностика особистості працівника Національної поліції

Діагностика індивідуально-психологічних властивостей особистості працівника Національної поліції. Діагностика пам'яті працівника. Діагностика мислення працівника Національної поліції. Діагностика уваги працівника Національної поліції. Діагностика емоційних станів особистості працівника Національної поліції. Діагностика інтересів та схильностей працівників Національної поліції. Діагностика інтелектуальної сфери поліцейських. Діагностика потребнісно-мотиваційної сфери. Діагностика характерологічних рис працівників Національної поліції. Діагностика Я-концепції працівників Національної поліції. Діагностика рівня домагань та самооцінки особистості працівника Національної поліції.

Тема 14. Професійна психодіагностика працівника Національної поліції

Динаміка працездатності працівника Національної поліції. Денна динаміка працездатності. Тижнева динаміка працездатності. Річна динаміка працездатності. Діагностика стомлюваності працівників Національної поліції. Показники розумової стомлюваності. Показники фізичної стомлюваності. Діагностика інтенсивності фізичних навантажень. Емоції та продуктивність діяльності і стомлюваність. Діагностика «професійного згоряння» на роботі.

Діагностика взаємодії в оперативній діяльності. Динамічні процеси в групі. Механізми групової інтеграції. Структура спілкування. Діагностика соціально-психологічного клімату. Ігрові методики для діагностики і розвитку комунікативних якостей працівників національної поліції.

Перелік рекомендованої літератури

1. Загальна психологія: Практикум: навч. посіб./ В. В.°Волошина, Л. В.°Волинська, С. О.°Савицька, О. В.°Темрук. – К.: Каравела, 2006. – 280 с.
2. Анастаси А. Психологическое тестирование / А.°Анастаси, С.°Урбина. – 7-е изд. – СПб.: Питер, 2003. – 352 с.
3. Бурлачук Л. Ф. Психодіагностика личности / Л.°Ф°Бурлачук. – СПб: Питер, 2010. – 351 с.
4. Бурлачук Л. Ф. Психологические методы исследования личности / Л.°Ф°Бурлачук. – СПб: Питер, 2003. – 253 с.
5. Бурлачук Л. Словарь-справочник по психологической диагностике / Л. Буолачук, С. Морозов. – 2-е изд. – СПб.: Питер; М.: Смысл, 2004. – 860 с.

6. Галян І.°М. Психодіагностика / І. М. Галян. – Навч. посібн. – К.: Академвидав, 2009. – 464 с.
7. Галян І.°М. Психодіагностика / І.°М. Галян. – Дрогобич, 2006. – 198 с.
8. Гуревич К.°М. Дифференціальна психологія і психодіагностика / К.°М.°Гуревич. – Избран. труды. – СПб.: Питер, 2008. – 336 с.
9. Моргун В. Ф. Основи психологічної діагностики. Навч. посіб. для ст. вищ. навч. закл. / В. Ф.°Моргун, І. Г.°Тітов – К.: Видавничий дім «Слово», 2009. – 464 с.
10. Пашукова Т. І. Практикум із загальної психології / [Т. І. Пашукова, А. І. Допіра, Г. В. Дьяконов; за ред. Т. І. Пашукової]. – К «Знання», КОО, 2006. – 203 с.

ІІІ. ПИТАННЯ ДО ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ

Психологія особистості

1. Сутність особистості та її психічна структура.
2. Зміст особистості.
3. Земний шлях особистості як сукупність життєвих процесів, її простір, час та енергія.
4. Спрямованість особистості як її рух в соціальному просторі і часі.
5. «Я-концепція» як виявлення самосвідомості.
6. Вплив самооцінки особистості на її самоповагу і формування комплексів.
7. Розвиток самосвідомості та її вплив на самореалізацію особистості.
8. Використання особистістю психологічного захисту в ході її соціалізації.
9. Ціннісно-нормативна система особистості.
10. Соціальні норми як засіб орієнтації, поведінки особистості.
11. Установки, стереотипи та імідж особистості як засоби регуляції її поведінки.
12. Самоуправління і саморегулювання особистості.
13. Сутність і значення самоуправління і саморегулювання для гармонії особистості.
14. Психічне здоров'я особистості в суспільстві.
15. Психічна стійкість як явище і властивість особистості.
16. Саногенний потенціал особистості.
17. Кризи особистості.
18. Кризи особистості в молодому віці.
19. Особистість як система, яка саморозвивається.
20. Особистість у психоаналізі.
21. Особистість у біхевіоризмі та функціоналізмі.
22. Особистість у трансперсональній психології.
23. Особистість у когнітивній психології.

24. Особистість у гуманістичній психології.
25. Особливості факторних теорій особистості.
26. Сутність теорій особистості Е. Еріксона, Дж. Келлі, Г. Стек Салівана, К. Левіна і Р. Мей.
27. Особистість у східній психології.
28. Особистість у французькій соціологічній школі.
29. Особистість у логотерапії В. Франкла.
30. Особистості в «описовій психології» В. Дільтея та Е. Шпрангера.

Психологічне консультування

1. Надайте визначення психологічному консультуванню та охарактеризуйте його види.
2. Які завдання повинен вирішити консультант в процесі консультування?
3. Які основні вимоги ставляться до інтер'єра кабінету психолога-консультанта?
4. Перерахуйте критерії оцінювання ефективності психологічного консультування.
5. Надайте визначення поняттям: «етапи», «процедури», «техніка» психологічного консультування.
6. Охарактеризуйте основні етапи психологічного консультування.
7. Охарактеризуйте техніки психологічного консультування. Поясніть їх взаємозв'язок з процедурами.
8. Психодіагностика в рамках психологічного консультування: визначення, специфіка.
9. Назвіть процедури психодинамічного напрямку в психологічному консультуванні.
10. Які основні положення когнітивно-поведінкового напрямку у психологічному консультуванні?
11. Які проблеми розглядаються в рамках гуманістичного напрямку у психологічному консультуванні?
12. Чим відрізняються типи поведінки «тут і тепер» і «там і тоді» у психологічному консультуванні?
13. Особливості та принципи підбору психодіагностичних методик у психологічному консультуванні.
14. У чому полягає сенс парадоксального підходу у психологічному консультуванні? Які етапи парадоксального підходу ви знаєте?
15. У чому полягає специфіка подружнього та сімейного консультування?

Психокорекція

1. Перелічіть основні компоненти професійної готовності психолога до психокорекційного впливу та поясніть їх суть.
2. Розкрийте зміст блоків корекційної програми та поясніть особливості оцінки психокорекційного впливу.

3. Вкажіть мету психокорекції в класичному психоаналізі, опишіть процедуру вільних асоціацій і розкрийте зміст поняття психологічної події.
4. Поясніть основні положення концепції, мету психокорекції, позицію психолога та вимоги до клієнта індивідуальної психокорекції А Адлера.
5. Перелічіть та поясніть основні поняття трансактного аналізу за Е. Берном, вкажіть види аналізу, мету, процедуру і позицію психолога.
6. Перерахуйте характерні особливості поведінкової психокорекції, вкажіть мету, охарактеризуйте позицію психолога та вимоги до клієнта.
7. Поясніть особливості мети і задач когнітивної школи психокорекції, вкажіть вимоги до психолога, наведіть основні етапи роботи з клієнтом.
8. Розкрийте теоретичні основи раціонально-емоційної психокорекції за А. Еллісом.
9. Перерахуйте і поясніть основні поняття на які спирається когнітивна психокорекція за А. Беком.
10. Поясніть характерну особливість і значення гуманістичного підходу до психокорекції.
11. Розкрийте теоретичні основи клієнтцентованої психокорекції К. Роджерса та вкажіть її особливості.
12. Наведіть основні положення логотерапії за В. Франклом.
13. Вкажіть мету, охарактеризуйте позицію психолога, вимоги до клієнта у гештальтпідході та етапи, які проходить клієнт.
14. Перелічіть і охарактеризуйте форми психодрами та етапи психодрами.
15. Поясніть в чому полягає суть революції 70-80-х років в психотерапевтичному світогляді та охарактеризуйте особливості психологічної допомоги «нової хвилі».

Психодіагностика

1. Предмет психодіагностики та її зв'язок з іншими науками.
2. Історія розвитку психодіагностики.
3. Тест як психодіагностичний інструмент.
4. Психометричні параметри психодіагностики.
5. Психодіагностика дитячого та молодшого шкільного віку.
6. Психодіагностика підліткового та старшого шкільного віку.
7. Психодіагностика дорослого віку.
8. Поняття та теоретична основа проєктивних методик.
9. Проєктивні методи психодіагностики та їх різновиди.
10. Патопсиходіагностика особистості.
11. Психодіагностика та профорієнтаційна робота.
12. Психодіагностика курсантів у навчальному закладі Міністерства внутрішніх справ.
13. Психодіагностика особистості працівника Національної поліції.
14. Професійна психодіагностика працівника Національної поліції.
15. Діагностика емоційного виснаження або «професійного згоряння».

16. Діагностика з допомогою методики «Інтелектуальні матриці Равенна».
17. Діагностика з допомогою методики «Намалюй людину».
18. Діагностика з допомогою методики «Визначення схильності до фрустрації» С. Розенцвейга.
19. Діагностика тривожності з допомогою методики «Неіснуюча тварина».
20. Діагностика з допомогою методики Тематичний апперцептивний тест (ТАТ).
21. Діагностика з допомогою методики «Кольоровий тест Люшера».
22. Діагностика з допомогою методики «Незакінчені речення».
23. Діагностика порушень особистості з допомогою методики FPI.
24. Діагностика порушень особистості з допомогою методики ММРІ («Міні-мульти»).
25. Діагностика мислення, мовлення, пам'яті, уваги та уяви курсантів за допомогою тестових методик.
26. Діагностика міжособистісних стосунків курсантів за допомогою методик соціометрія.
27. Діагностика агресивної поведінки працівника національної поліції за допомогою методик Басса і Дарки та А. Ассінгера.
28. Діагностика рівня домагань з допомогою тестових методик.
29. Діагностика рівня самооцінки з допомогою тестових методик.
30. Діагностика емоційного виснаження або «професійного вигорання» за методикою В. В. Бойко.

**Голова фахової атестаційної комісії
з комплексного екзамену
доцент кафедри психології управління,
кандидат психологічних наук, доцент**

О.Г.Угрин